

Oslo domkirke – en åpen kirke for byen, kongehuset og landet

Les mer om Oslo domkirke her. Dokumentet er skrevet og tilgjengeliggjort for alle som ønsker å gjøre seg kjent med Oslo domkirke i forbindelse med kong Haralds gravferd.

Om Oslo domkirke

De kongelige gravlegges fra Oslo domkirke. Andre viktige hendelser skjer i:

- Slottskapellet: Dåp og konfirmasjon
- Domkirken: Vielse og gravferd
- Nidarosdomen: Signing (dersom de kongelige ønsker det)

Plassert på Stortorget ligger Oslo domkirke midt i byen og midt i hverdagen. Oslo domkirke er kirke for Kongehuset, Storting og Regjering og også for alle i byen som mangler fast bopel. I tillegg er den Oslo bys hovedkirke, biskopens kirke og folkets katedral. Den er åpen for alle som søker seg et kirkerom, for turister, for mennesker som gjester den jevnlig eller en gang iblant -og i mange sammenhenger- for hele landet. Oslo domkirke har som visjon å være en åpen kirke og et hellig rom, midt i byen. I kirken skal alle føle seg velkomne, uavhengig av hvem en er eller hva en har opplevd, skal en møtes med vennlighet og verdighet.

Oslo domkirke er også både beredskapskirke for nasjonale hendelser og en soknekirke i Den norske kirke med stor daglig aktivitet. Domkirkens virksomhet skjer dermed i spennet mellom de store, nasjonale oppgavene og de nære menneskemøtene. I Oslo domkirke møter verden det hellige og det hellige møter verden. Kirken skal romme det største og det

minste og skal stå i et skapende, frigjørende og livgivende samspill med verden omkring. Oslo domkirkes oppgave er å forvalte og fortolke kirkens tro og tradisjoner med et årvåkent blikk for tiden vi lever i. Dette kommer til uttrykk i bruken av kirkerommet, i det seremonielle og liturgiske, i forkynnelsen og i musikken, i det diakonale og i det kulturelle.

Domkirkens historie knytter seg til Oslo som bispesete i 900 år. I denne tiden har domkirken vært representert ved tre ulike kirkebygg. Det første var Hallvardskatedralen, det andre var Hellige Trefoldigheds kirke, og det tredje Vår Frelses kirke – som vi i dag kaller Oslo domkirke. Den nåværende domkirken er fra 1697. Oslo domkirke tilhører Domkirken sokn. Den andre kirken i soknet er Trefoldighet, freds- og forsoningskirken. Kirkene utfyller hverandre i sine to profiler.

Hverdagen i Oslo domkirke

Det er aktiviteter hver dag i Oslo domkirke. Kirken er åpen mandag–torsdag kl. 10–16 og fredag kl. 16.00–00.00.

I tillegg

- Middagsbønn mandager og tirsdager kl. 12.
- Onsdager er det onsdagsmesse kl. 12 med påfølgende gratis lunsj i krypten.
- Torsdager er det hverdagsmesse med fredsbønn ved sølvalteret kl. 12
- Fredager er det fredagsmesse kl. 17.
- Hver søndag er det høymesse kl. 11.

Musikken er en stor del av aktiviteten i Oslo domkirke. Nesten hver lørdag kl. 12 er det orgelkonsert med domkirkens kantorater eller nasjonale og internasjonale gjester. Alle gudstjenestene har fantastisk musikk og i søndagenes høymesser deltar sangere for domkirkens kor.

Oslo domkirke har fem kor:

- [Oslo domkor](#)
- [Oslo Domkirkes Guttekor](#)
- [Trefoldighet jentekor](#)
- [Oslo domkirkes Ungdomskor](#)
- [Consortium Vocale](#), gregoriansk mannsensemble

I tillegg er det mange konserter året rundt. Høydepunktet er domkirkens egne tradisjonelle julekonserter Klinge skal et jubelkor, der alle kirkens kor og musikere deltar. Oslo domkirke ønsker å være et nasjonalt sentrum for klassisk kirkemusikk for både publikum og utøvere, hvor hovedsatsingen er kor- og orgelmusikk i luthersk og økumenisk tradisjon.

Oslo domkirke har også katedralkaffe (kirkekaffe), trosversksted og yogagudstjenester med biskop Sunniva, Sing along-konserter, barnehagesamlinger, mange frivillige, omvisning og undervisning for skoleklasser, samtaletelefon hvor en kan bestille konfidensielle samtaler, samtalegrupper, Åpen jul med varm drikke og julekaker, gudstjenester på nord-samisk, nynorsk og engelsk, boksamtalene Bok i Domen og domkirkeakademi, der temaet denne høsten er Memento Mori: Husk at du skal dø.

Nå i sørgetiden har Den norske kirken i Oslo hatt uteteam med diakoner og prester på slottsplassen og åpen kirke med orgelkonserter i Paulus kirke.

Oslo Domkirkes arkitektur og kunst

Oslo domkirke er en korskirke, det vil si at den er formet som et kors. Den er bygget i hollandsk teglstein, men inneholder også stein fra de to tidligere domkirkene i Oslo. Gjennom århundrene har den vært gjennom mange oppussinger og endringer. Den er merket av historien. Det finner vi spor av i og rundt kirken.

Utsiden av kirken

«Djevelen fra Oslo»

Ved tårnfoten av domkirken er det murt inn en steinskulptur. Dette romanske steinrelieffet fra 11-1200-tallet er antagelig fra Hallvardskatedralen, og blir kalt «djevelen fra Oslo». Skulpturen forestiller en person som blir angrepet av en løve og en drage. Kanskje ville kunstneren uttrykke at det er mange krefter som ønsker å få grep om menneskets hjerte og at kirken er et sted for å søke det gode.

Minnesmerket «Jernrosene»

Minnesmerket *Jernrosene* er en sirkel av hvit betong med rundt tusen fastmonterte roser. Det var kunstnerne Tobbe Malm og Tone Karlsrud som tok initiativ til dette kunstprosjektet etter terroren 22. juli 2011. Smeder fra hele verden har smidd roser til minnesmerket over de som ble drept under terrorangrepene. Utenfor domkirken kom tusener på tusener av mennesker i 2011 og la ned roser for å uttrykke sin sorg, medfølelse og solidaritet. Minnesmerket er et symbol på det folkelige engasjementet etter terroren.

Bronsedørene – domkirkens inngangsdører

Oslo domkirkes monumentale inngangsdører fra 1938 er laget i bronse og er en tolkning av Saligprisningene fra Jesu bergpreken i Matteusevangeliet. Billedhugger og maler, Dagfin Werenskiold (1892-1977), tok vanlige mennesker i samtidens hverdagsklær, og lot dem være de som ble prist salig.

Innsiden av kirken

Barokkinteriøret i Oslo domkirke

Akantusbarokk

En av de mest kjente formene i barokkunsten er *akantusblader*. Akantus er en plante fra Middelhavet som ble mye brukt i gresk religiøs ornamentikk. Første gang denne prydformen blir benyttet her i Norge er på prekestolen i Oslo domkirke. Akantusbarokken spredte seg til flere kirker i Norge. Vi ser stilen utfolde seg som blader og blomster i buede former både på prekestolens nedre del og på altertavlens ytterdeler.

Altertavlen

Altertavlen er en ukjent mesters verk. Tradisjonen sier han var hollender, men vi vet ikke navnet hans. Nordmennene som hjalp til med treskjærerarbeidet overtok etter hvert ansvaret og det var Lars Sivertsen og hans medarbeidere som fullførte verket. Den rike

embetsmannsenken Kirsten Toller ga 500 riksdaler til altertavlen, og den ble utstyrt med våpenskjoldet til hennes familie.

Altertavlen er delt i tre etasjer. Nederst ser vi nattverden og over den Kristus på korset med Maria og Johannes stående på siden. Øverst er den seirende Kristus, omgitt av engler. De to kvinneskikkelsene mellom etasjene symboliserer Loven, med lovtavle og pisk i hendene, og Evangeliet, med palmegrener og seiersfanen i hendene.

Prekestolen

Prekestolen er laget av samme ukjente kunstner som altertavlen og med bistand fra norske treskjærere. Den var en gave fra kjøpmann Zackarias Gran.

I prekestolen slynger akantusen seg enda rikere og fyldigere enn på altertavlen. Her og der titter et engleansikt frem fra løvverket og en innskrift over trappen opp til prekestolen sammenligner prestene selv med engler.

På stolpen bak den som taler, står et timeglass med fire sylindere, som viser kvarter, halvtime, tre kvarter og hel time. Opprinnelig var timeglasset plassert ute på kanten av prekestolen slik at menigheten kunne følge med. I lovverket hadde nemlig kongen foreskrevet at presten ikke skulle preke mer enn en time. For, som kongen sa: "På en time kan det sies mye fornuftig." Kongemonogrammet over himlingen har inskripsjonen C V for Christian V.

Orgelfasaden

Orgelfasaden er tegnet av Lambert Daniel Karsten, og ornamentikken er utført av Torsten Ottesen Hoff. Fasaden sto ferdig i 1727 og er det eneste av Domkirkens barokkinteriør som har stått permanent i kirken siden det ble bygget. I forbindelse med byggingen av nytt orgel i 1997, ble fasaden tilbakeført til sin opprinnelige grønnfarge, og er en av de få gjenværende Karsten-fasadene i Skandinavia.

Døpefonten

Også døpefonten er laget i akantusbarokk. Den er av Torsten Ottesen Hoff og ble gitt kirken i 1720-årene av rektor ved katedralskolen, Jacob Rasch. Til døpefonten hørte et eget dåpshus, som ble tatt ut av bruk.

Dåpsfatet (toppen av døpefonten) i sølv er laget i 1656 og sto først i Hellig Trefoldighetskirke, byens andre domkirke. Fatet ble "Omgjort og Forbædret" i 1722.

Maria-skulpturen i tre, ved siden av døpefonten, er laget av kunstneren Turid Angell Eng, og var en gave til kirken i forbindelse med 300-årsjubileet i 1997.

Kongestolen (kongelosjen)

Domkirkens kongestol ble bygget i 1700. Den gang var Frederik IV nykronet konge av Danmark-Norge og han skulle komme på besøk. Kongestolen har hele tiden hatt den samme plasseringen som i dag, men er ombygget flere ganger. Ved den siste ombyggingen i 1950 ble også kongeinitialene fornyet: Nå er det H 7 for Haakon VII (1872-1957) som pryder den.

Glassmaleriene i koret

Glassmaleriene i koret er av Emanuel Vigeland og var en gave til kirken i 1910. Flere personer i samtiden var med på å bekoste dem, blant annet kong Haakon VII og dronning Maud. De sju glassmaleriene har motiver som går fra venstre mot høyre. På det første er en fremstilling av Jesu fødsel, og det siste viser hans gjenkomst.

Takmaleriene i Oslo domkirke

Det 1500 kvadratmeter store takmaleriet er det største i sitt slag i Norge. Maleriet dekker hele taket i alle kirkerommets fire skip.

Takmaleriet er av kunstneren Hugo Lous (uttales Laus) Mohr og ble malt i perioden 1937 – 1950. Takmaleriet sto ferdig til den siste store ombyggingen av Oslo domkirke.

Gloria in excelsis Deo

I midten av taket, i kirkens kryss, stråler en veldig sol med inskripsjonen *Gloria in excelsis Deo* (latin)- Ære være Gud i det høyeste. Lyset strømmer ut over hele taket og ned til billedmotivene i hvelvene i de fire skipene.

Motivene i henholdsvis øst-, nord- og sørskipet er hentet fra de tre trosartiklene, den apostoliske trosbekjennelse. I vestskipet finner vi enkeltstående figurer av de fire evangelistene og fire profeter.

Fondfeltene

I enden av øst-, nord-, og sørskipet finner vi takmaleriets fondfelt. Disse tre fondfeltene viser tre ulike Kristus-skikkelser:

- I østskipet som utgjør kirkens kor, ser vi den skapende Kristus.
- I nordskipet er den kjempende og seirende Kristus framstilt,
- I sørskipet står den dømte Kristus.

I alle tre fondfeltene går livstreet igjen i forskjellige variasjoner. Det samme gjør duen og kristusfigurenes utbredte armer - der hendene har ulike posisjoner.

Østskipet

Østskipet er fremst i kirkerommet og utgjør kirkens kor. Her finner vi takmaleriets skapelseshvelv, etter motivet som er malt i hvelvets fondfelt: Kristus i skapelsen. Motivene i Skapelseshvelvet er hentet fra Det gamle testamente.

Nordskipet

Kirkens nordskip er til venstre når du kommer inn. Takmaleriene utgjør her Kristushvelvet, etter motivet malt i nordskipets fondfelt: Kristus i kamp og seier. Bildene i nordskipet er hentet fra Jesu liv og følger den andre trosartikkel i trosbekjennelsen.

Sørskipet

Kirkens sørskip er til høyre når du kommer inn. Her finner vi helligåndshvelvet i takmaleriet. I syd-skipets fondfelt er Jesu dåp avbildet. Bildene i sørskipet skildrer kirkens liv og er bygd over den tredje trosartikkelen.

Vestskipet

Det første vi kommer inn i er vestskipet. Her i vesthvelvet, over orgelgalleriet, består motivene i takmaleriet av Det nye testaments fire evangelister og fire av profetene i Det gamle testamente.

Nasjonale motiv i takmaleriet

Takmaleriet i Oslo domkirke ble malt i mellomkrigstida og under andre verdens tid og ble ferdigstilt like etter at freden kom. Dette preger sentrale motiver. I vestskipet, der Jesus blir pisket av romerske soldater, ligger tornekrona på bakken. I stedet har Jesus på seg noe som ligner en tysk stridshjelm fra andre verdenskrig. I kristen teologi er det ondskaper i verden som korsfester Jesus. Her er det som om denne ondskaper kontekstualiseres til nazismens grusomheter i verden. Som en motsats til dette, er oppvekkelsen av Lasarus i sørskipet. Når Jesus kaller Lasarus ut av graven, har Lasarus fått en glorie i rødt, hvitt og blått. Håpet, livskraftene og kraften til kjærligheten som er sterkere enn døden, har fått norske farger og tolkes i lys av frigjøringen fra nazismen.